

Project in het kort

Folders over infectieziekten in eenvoudig Nederlands

A. Schuurman-de Weert

Anderhalf miljoen mensen in Nederland hebben moeite met lezen en schrijven. In Twente wonen zo'n 60.000 personen die laaggeletterd zijn. Laaggeletterde mensen zijn minder goed in staat om informatie over gezondheid te kunnen lezen, begrijpen en toepassen. GGD Twente neemt deel aan de Alliantie Gezondheidsvaardigheden. Dit betekent onder andere dat zij zich actief inzetten om informatie in begrijpelijke taal aan te bieden. Op deze manier kunnen de gezondheidsvaardigheden van mensen vergroot worden. Zo worden alle folders van GGD Twente op het gebied van infectieziektebestrijding beoordeeld en als het nodig is herschreven. Taalambassadeurs van het ROC van Twente lezen mee en geven aanwijzingen om de teksten te verbeteren. In dit project werkt GGD Twente samen met het RIVM en de LOVI redactieraad.

Wat zijn gezondheidsvaardigheden?

Gezondheidsvaardigheden zijn vaardigheden van mensen om in verschillende situaties informatie over gezondheid, ziekte, zelfzorg en gebruik van voorzieningen te kunnen en willen zoeken. Deze informatie moet men ook kunnen begrijpen en zo gebruiken dat het bijdraagt aan een betere gezondheid van zichzelf en van anderen. (1) Er zijn 3 niveaus van gezondheidsvaardigheden

- functionele gezondheidsvaardigheden: basisvaardigheden in lezen schrijven, rekenen en kennis lichaam;
- interactieve gezondheidsvaardigheden: het vermogen om schriftelijke en mondelinge informatie te krijgen over ziekte en gezondheid;
- kritische gezondheidsvaardigheden: vaardigheden om gezondheidsinformatie kritisch te analyseren en deze te gebruiken om meer controle uit te oefenen over het eigen leven.

Welke leesniveaus zijn er?

Er zijn 6 leesniveaus:

- A1: zeer eenvoudige basisbegrippen
- A2: eenvoudige communicatie (sociale redzaamheid)
- B1: standaard eenvoudige communicatie, niet te lange zinnen
- B2: normale communicatie
- C1: moeilijke of specifieke communicatie
- C2: zeer ingewikkelde communicatie

In de praktijk blijkt dat veel communicatie wordt geschreven op C1-niveau. Een niveau dat door het grote publiek niet of met veel moeite wordt gelezen en begrepen.

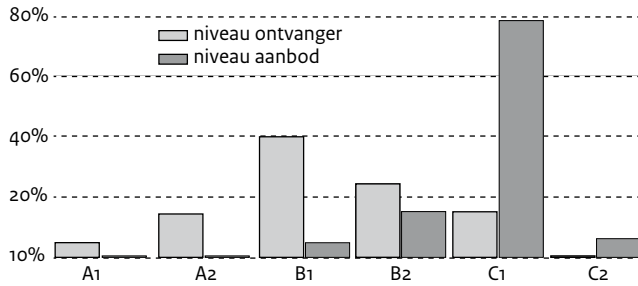
Wat houdt de Alliantie Gezondheidsvaardigheden in?

In 2010 heeft het Nederlands Instituut voor Gezondheidsbevordering en Ziektepreventie (NIGZ) de Alliantie Gezondheidsvaardigheden opgericht. Binnen deze alliantie is een groot aantal organisaties vertegenwoordigd. Het doel is om de aandacht voor gezondheidsvaardigheden hoog op de agenda te krijgen en te houden binnen het beleid, onderzoek en de praktijk van gezondheidsbevordering en zorg.

Wat heeft GGD Twente gedaan om deze alliantie in praktijk te brengen?

De GGD Twente heeft zich in het voorjaar 2011 aangesloten bij de Alliantie Gezondheidsvaardigheden. De medewerkers van de GGD hebben workshops gevolgd van het NIGZ over het herkennen van laaggeletterdheid en hoe je hiermee om kunt gaan. In de workshops werd geoefend met het schrijven van begrijpelijke teksten en naar het verbeteren van mondelinge vaardigheden in persoonlijke contacten. Het gemiddelde leesniveau van de folderteksten van GGD Twente, die op basis van de ISI zijn gemaakt, bleken veelal op niveau C1 geschreven te zijn.

Figuur 1 laat duidelijk het verschil zien tussen het niveau van aangeboden overheidsteksten en het niveau van de gemiddelde ontvanger.

Figuur 1 Gemiddeld leesniveau van overheidsteksten ten opzichte van het leesniveau van de gemiddelde Nederlander

Herschrijven van folders

Het team infectieziektebestrijding gaat de folders over infectieziekten herschrijven naar B1-niveau, zodat de informatie door zeker 80% van de mensen gelezen en begrepen kan worden. Dit gebeurt in samenwerking met het ROC van Twente. Het ROC van Twente werkt met 'taalambassadeurs'. Dit zijn mensen die analfabeet of laaggeletterd waren en op latere leeftijd lezen en schrijven geleerd hebben. De taalambassadeurs en leerlingen van de taal cursus van het ROC spelen een belangrijke rol bij het beoordelen van folders op leesbaarheid en geven tips hoe dit verbeterd kan worden. Hierbij zijn de volgende tips geformuleerd:

- moeilijke woorden, samengestelde woorden en lange zinnen vermijden;
- teksten op B1-niveau schrijven;
- folders voorzien van meer beeldmateriaal;
- lettertype en grootte en de regelafstand zijn erg belangrijk voor de leesbaarheid;
- werken met opsommingen geeft meer duidelijkheid;
- niet te uitgebreide informatie geven.

Een aantal folders is inmiddels aangepast en is opnieuw aangeboden aan de taalambassadeurs. Hun op- en aanmerkingen zijn vervolgens verwerkt.

Het is belangrijk om bij het herschrijven van de folders geen 'Jip en Janneke taal' – kindertaal - te gebruiken maar wel in begrijpelijk Nederlands te schrijven. Op deze manier worden de herschreven folders ook door mensen met een hoger leesniveau goed ontvangen en is het niet nodig om folders op verschillende niveaus uit te geven zo blijkt in de praktijk.

Oorspronkelijke tekst

Wie kan kinkhoest krijgen en wie loopt extra risico?

Iemand die gevaccineerd is of kinkhoest heeft gehad, heeft afweer opgebouwd tegen de ziekte. Het is echter mogelijk dat iemand na jaren (5 tot 15 jaar) alsnog of opnieuw kinkhoest krijgt, maar dan in een lichtere vorm. Kinderen en volwassenen die niet alle inentingen tegen kinkhoest hebben gehad, lopen meer risico om ziek te worden. Hoe jonger het kind, hoe meer kans op een ernstig verloop van kinkhoest.

Herschreven tekst

Wie kan kinkhoest krijgen?

Iedereen kan kinkhoest krijgen. Iemand die ingeënt is tegen kinkhoest kan ook nog kinkhoest krijgen. Door de inentingen wordt u minder ziek. Als u kinkhoest hebt gehad, bent u niet beschermd tegen deze bacterie. U kunt opnieuw kinkhoest krijgen. Vooral jonge baby's kunnen erg ziek zijn door kinkhoest.

Landelijk aanbieden van hertaalde folders

GGD Twente wil de herschreven folders graag ter beschikking stellen aan andere GGD'en en werkt daarom samen met het RIVM en de LOVI-redactieraad. De folders zullen als ISI op de RIVM website verschijnen. De eerste folderteksten zijn doorgestuurd naar de LOVI-redactieraad. Het team heeft nog veel folders die aangepast moeten worden. We hopen dit project in de loop van 2012 af te ronden.

Auteur

A. Schuurman-de Weert, GGD Twente.

Correspondentie:

A. Schuurman | n.schuurman@ggdtwente.nl

Literatuur

1. Nieuwsbrieven en website NIGZ, www.nigz.nl
2. Website Stichting lezen en schrijven, www.lezenenschrijven.nl
3. Schrijven in eenvoudig Nederlands, Karin Heij en Wessel Visser, SDU uitgevers Den Haag, ISBN 978 90 12 58195 0
4. Laaggeletterdheid te lijf, centrum voor Ethiek en Gezondheid 2011 publicatie nr gezondheidsraad 2011/17
4. Laaggeletterdheid en beperkte gezondheidsvaardigheden vragen om een antwoord in de zorg. TH.B Twickler e.a./ Nederlands Tijdschrift Geneeskunde/ 2009